

NORGES HØYESTERETT

Den 6. november 2007 avsa Høyesterett dom i

HR-2007-01851-A, (sak nr. 2007/1086), straffesak, anke,

A (advokat Olav Eriksen – til prøve)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Torstein Hevnskjel)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Indreberg**: Saken gjelder spørsmål om en tillatelse til bruk av snøscooter i medhold av forskrift 15. mai 1988 nr. 356 for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag § 5 bokstav b og c, innebærer at den som har fått tillatelsen selv må kjøre snøscooteren, eller om en annen lovlig kan kjøre snøscooteren på vegne av den som har tillatelse.
- (2) Politimesteren i Troms utferdiget 28. februar 2006 forelegg mot A, født 00.00.1952, for overtredelse av lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag § 12 jf. § 3. A vedtok ikke forelegget, og saken ble oversendt Senja tingrett. I dom 15. januar 2007 frifant tingretten A. Tingretten mente A ikke trengte egen kjøretillatelse. Kjøringen var foretatt for å bringe As foreldre til morens hytte og for å transportere utstyr på vegne av moren. Det var da tilstrekkelig at foreldrene selv hadde tillatelse til slik bruk av snøscooter.
- (3) Påtalemyndigheten anket over lovanvendelsen under skyldspørsmålet, og ved dom 21. mai 2007 opphevet Hålogaland lagmannsrett tingrettens dom med hovedforhandling. Lagmannsretten kom til at tillatelse til snøscooterkjøring etter forskriftens § 5 bare gjelder personlig for den som har fått tillatelsen.
- (4) A anket over lagmannsrettens lovanvendelse under skyldspørsmålet, og Høyesterett kjæremålsutvalg besluttet 30. juli 2007 å tillate anken fremmet.

- (5) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge.*
- (6) Bakgrunnen for saken er følgende:
- (7) As 78 år gamle funksjonshemmede mor, B, eier en hytte i X i Berg kommune. Hytta har ikke veiforbindelse om vinteren. På hytta står normalt en snøscooter som B og hennes mann, C, har tillatelse til å bruke for å frakte personer og utstyr fra bilveien til hytta.
- (8) Lørdag 18. februar 2006 kjørte A snøscooteren med slede fra hytta til bilveien, hentet der sine foreldre, og kjørte dem med snøscooteren inn til hytta. Senere samme dag kjørte han foreldrene tilbake til bilveien, og tok med seg gass og olje tilbake til hytta.
- (9) Etter motorferdselloven § 3 er motorferdsel i utmark og vassdrag ikke tillatt med mindre annet følger av loven eller vedtak med hjemmel i loven.
- (10) Miljøverndepartementet har i medhold av motorferdselloven § 4a fastsatt forskrift 15. mai 1988 nr. 356 for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag. De relevante delene av forskriften § 5 lyder:

”Etter skriftlig søknad kan kommunestyret gi tillatelse til bruk av snøscooter for:

- a) ...
- b) funksjonshemmede,
- c) eier av hytte for transport av bagasje og utstyr mellom bilveg og hytte som ligger minst 2,5 km fra brøytet bilveg når det i området ikke er mulighet for leiekjøring etter bokstav a,
- d) ...
- e) transport av ved utover det som følger av denne forskrifts § 3 bokstav g. ”

- (11) Tillatelsen som B og C hadde, var gitt i medhold av denne bestemmelsen. I vedtaket het det:

”I medhold av lov om motorferdsel i utmark og vassdrag av 10. juni 1977 nr. 82 og nasjonal forskrift for bruk av motorkjøretøy i utmark og på islagte vassdrag gis:

B og C, Ersfjord

Dispensasjon etter § 5b 5c og 5e i nasjonal forskrift til kjøring med snøscooter

I følge rute/område: Kjøring fra bilveg til hytte i X og fra Bergsbotn til Ersfjordvann

Kjøringen gjelder: Jfr. vedlagte kart. Kartfestet trase vedlagt Stemplet og datert 04.02.05

Til følgende formål: For å frakte personer og utstyr til hytte

Denne dispensasjonen gjelder f.o.m. 01.02.05 t.o.m. 30.04.09

[...]

Følgende dokument skal medbringes og framvises på forlangende:

Original dispensasjon m/kartfestet trase stemplet og datert av Berg kommune, førerkort og vognkort.

[...]”

- (12) A hadde ikke selv tillatelse til å kjøre snøscooter. Spørsmålet er om den tillatelsen som var gitt, gjør at A likevel lovlig kunne kjøre snøscooteren slik han gjorde 18. februar 2006, siden kjøringen skjedde for å transportere foreldrene og utstyr på vegne av moren.
- (13) Vedtaket sier intet om at tillatelsen kan brukes av andre for å dekke B eller Cs transportbehov, men er ikke formulert slik at det må anses utelukket. Det er på det rene at B selv, på grunn av nedsatt funksjonsevne, ikke kan kjøre snøscooter. Hun har heller ikke førerkort. Hvorvidt og hvordan kommunen har vurdert disse forholdene, er imidlertid ikke kjent. Det er opplyst at før det ovennevnte vedtaket ble truffet, var det bare B som hadde tillatelse. Det tyder på at kommunen ikke har lagt til grunn at B selv skulle kjøre snøscooteren. På den annen side kan det forhold at også hennes ektefelle nå har tillatelse, oppfattes slik at kommunen har ment at Bs behov for sjåfør skal dekkes av ham.
- (14) Tillatelsen er gitt under henvisning til forskriften § 5 bokstav b, c og e. Jeg tar først stilling til om en tillatelse etter bokstav b – som gir kommunen adgang til å ”gi tillatelse til bruk av snøscooter for funksjonshemmede” – også omfatter det å overlate selve kjøringen til en annen, eller om det er en strengt personlig tillatelse til å kjøre snøscooter.
- (15) Ordlyden i bestemmelsen er forenlig med begge tolkninger. Sentralt blir derfor bestemmelses formål. Det fremgår av forhistorien at formålet er dekning av det særlige transportbehovet som følger av nedsatt funksjonsevne. Da motorferdselloven ble vedtatt, ga §§ 5 og 6 kommunen adgang til i forskrift eller ved enkeltvedtak å gi tillatelse til å bruke motorkjøretøy i utmark når ”særlige grunner” forelå. Dekning av funksjonshemmedes behov for befordring ble fremhevet i forarbeidene som en slik særlig grunn, se Ot.prp. nr. 45 (1976-77) side 36 og 37. I Innst. O. nr. 82 (1976-77) side 5 nevner stortingskomiteen spesielt befordring av funksjonshemmede og gamle for å imøtekomme disses behov for rekreasjon, som eksempel på et særskilt behov som kan begrunne tillatelse.
- (16) Miljøverndepartementet vedtok 15. mai 1988 den nasjonale forskriften om bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag. Etter § 3 bokstav c i forskriften, slik den lød ved vedtakelsen, kunne motorkjøretøy på vinterføre uten særskilt tillatelse ”nyttes til kjøring for varig bevegelseshemmede med tillatelse etter Samferdselsdepartementets forskrifter 21. oktober 1983 om parkering for bevegelseshemmede”. Etter forskriften § 5 bokstav a, slik den lød i 1988, kunne kommunestyret gi tillatelse til bruk av snøscooter for funksjonshemmede utover det som fulgte av forskriften § 3 bokstav c. I Miljøverndepartementets rundskriv T-5/88 punkt 2.2 bokstav c het det om § 3 at ”[b]akgrunnen for denne bestemmelsen er at det i slike tilfeller dreier seg om et opplagt transportbehov.” I samme rundskriv punkt 3.1 bokstav a het det om dispensasjonsadgangen i § 5 at ”[b]ehovet for transporten må da avveies mot de skader eller ulemper den vil føre til. I avveiningen må det legges vekt på den særstilling funksjonshemmede står i med hensyn til transportbehov.”
- (17) Når formålet med særreguleringen for funksjonshemmede er et særskilt transportbehov, er det nærliggende at det må være adgang til å la en medhjelper foreta selve kjøringen. Ellers ville mange funksjonshemmede ha liten glede av tillatelse til bruk av snøscooter. Dette var også lagt til grunn i ovennevnte rundskriv i tilknytning til forskriften § 3 bokstav c. Miljøverndepartementet skrev: ”Det er ikke nødvendig at den funksjonshemmede selv kjører snøscooteren, dersom vedkommende er avhengig av at transporten utføres av andre”. At kjøring hjemlet i forskriften § 3 kan overlates til andre,

er også lagt til grunn av Høyesterett i Rt. 1994 side 397, men da i tilknytning til adgangen til materialtransport i forbindelse med bygging.

- (18) Lagmannsretten fremhever at det – slik den ser det – er en vesensforskjell mellom forholdet i Rt. 1994 side 397 og de tilfeller som er omfattet av en tillatelse etter § 5, fordi § 3 gjelder bruk av motorkjøretøy til utpregete nytteformål. Etter mitt syn er det imidlertid vanskelig å se at spørsmålet om rett til bruk av medhjelpere for en funksjonshemmet skal komme i en annen stilling der tillatelsen følger av vedtak i medhold av § 5 i stedet for direkte av forskriften § 3. At løsningen bør bli den samme, underbygges av at det ikke var meningen å innskrenke funksjonshemmedes adgang til bruk av snøscooter da bestemmelsen i § 3 om rett til å bruke snøscooter for bevegelseshemmede ble opphevet ved forskriftsendring 19. juni 1995, fordi Samferdselsdepartementet i 1994 hadde vedtatt ny forskrift om parkering for forflytningshemmede. Miljøverndepartementet ga i rundskriv T-1/96 under punkt 7.3.1 uttrykk for at "[s]elv om alle funksjonshemmede som har behov for å kjøre snøscooter, etter denne endringen nå må innhente tillatelse til det fra kommunen, innebærer ikke endringen at varig bevegelseshemmede med et reelt behov for snøscooterkjøring skal gis dårligere muligheter til å benytte snøscooter enn tidligere. Det er en forutsetning at funksjonshemmede skal ha den samme muligheten som før til å dekke sitt behov for å kjøre snøscooter". Lagmannsretten har lagt vekt på at det her vises til behovet for å *kjøre* snøscooter. Språkbruken er imidlertid ikke konsistent – det tales også om mulighet til å *benytte* snøscooter. Etter mitt syn er det vesentlige med uttalelsen at det ikke var meningen å innskrenke den adgangen bevegelseshemmede tidligere hadde etter § 3 – en adgang som omfattet bruk av medhjelpere.
- (19) Det kan anføres at dersom den funksjonshemmede ikke har adgang til å bruke medhjelpere i kraft av sin egen tillatelse, kan den eller de aktuelle medhjelperne søke om dispensasjon i medhold av § 5 første ledd bokstav b eller eventuelt § 6. En slik ordning ville redusere faren for omgåelse, men ville også kunne redusere den funksjonshemmedes nytte av tillatelsen. Vedkommende ville bli prisgitt på forhånd bestemte menneskers vilje eller mulighet til å kjøre når den funksjonshemmede hadde behov for det.
- (20) Tingretten gir uttrykk for at håndhevings- og etterforskningshensyn klart taler mot at en person kan kjøre snøscooter uten å ha selvstendig kjøretillatelse. På generelt grunnlag er jeg enig i det. Det er likevel neppe slik at adgang for funksjonshemmede som selv har dispensasjon, til å bruke en medhjelper etter eget valg, vil innebære noen vesentlig fare for utglidning. Den som kjører må – iallfall hvis det kommunale vedtaket har slikt innhold som i vår sak – medbringe dispensasjonen i original. Vedkommende kan heller ikke høres med at kjøringen skjer på vegne av den funksjonshemmede hvis det ikke er holdepunkter for at det er tilfelle.
- (21) I vår sak var det tale om to turer mellom hytta og veien for å hente den funksjonshemmede B til hytta og bringe henne tilbake til bilveien. Det at også hennes ektefelle C satt på, kan ikke medføre at kjøringen ikke omfattes av dispensasjonen for funksjonshemmede gitt i medhold av § 5 bokstav b. På den første turen var sleden tom under kjøringen fra hytta til bilveien, og jeg forstår det slik at scooteren hadde vært parkert på hytta slik at kjøringen uten passasjerer var et nødvendig ledd i passasjertransporten. På den siste turen brakte A med seg gass og olje tilbake til hytta på vegne av sin mor. Det fremgår ikke av de tidligere instansers avgjørelser om denne siste turen uansett hadde vært nødvendig for å parkere snøscooteren, noe som i tilfelle må være akseptabelt. Det kan ellers være et spørsmål om unntaket i § 5 bokstav b også gjelder

transport av ting på vegne av den funksjonshemmede. En slik tolkning kan lettere føre til omgåelse enn om man begrenser adgangen til å bruke medhjelpere til persontransport. Etter mitt syn taler likevel de beste grunner for at det iallfall i et tilfelle som dette, hvor den funksjonshemmede selv er avskåret fra å foreta transporten, må være adgang til å utføre slik transport ved en medhjelper.

- (22) Jeg finner det på denne bakgrunn ikke nødvendig å ta stilling til om en tillatelse for hytteeiere etter § 5 bokstav c generelt gir adgang til å la transporten foretas av en medhjelper – et spørsmål som med fordel kunne vært løst i forskriften eller omtalt i rundskriv. Det samme gjelder spørsmålet om en tillatelse etter § 5 bokstav c uten videre gjelder for eierens nærmeste familie.
- (23) Konklusjonen blir etter dette at det forhold som omfattes av tiltalen ikke innebærer noen overtredelse av motorferdselloven § 12 jf. § 3, og A blir derfor å frifinne.
- (24) Jeg stemmer for denne

D O M :

A, født 00.00.1952, frifinnes.

- (25) Dommer **Skoghøy**: Jeg er enig med førstvoterende i at en funksjonshemmet som har fått dispensasjon etter forskriften § 5 bokstav b, kan benytte hjelper til å utføre kjøringen. Jeg er også enig i at en slik dispensasjon ikke kan være begrenset til transport av den funksjonshemmede selv, men også må omfatte transport av ting på vegne av den funksjonshemmede. På disse punktene kan jeg i det vesentlige tiltre den begrunnelse førstvoterende har gitt, og er enig med henne i at A således kan frifinnes på grunnlag av Bs dispensasjon etter forskriften § 5 bokstav b.
- (26) Etter min mening bør imidlertid Høyesterett også ta standpunkt til rekkevidden av en dispensasjon etter forskriften § 5 bokstav c. Denne bestemmelse gir adgang til å gi dispensasjon ”til bruk av snøscooter for ... eier av hytte for transport av bagasje og utstyr mellom bilveg og hytte som ligger minst 2,5 km fra brøytet bilveg når det i området ikke er mulighet for leiekjøring etter bokstav a”. Når en hytteeier har fått dispensasjon etter denne bestemmelse, må den forstås slik at dispensasjonen ikke bare gjelder for eieren selv, men også for ektefelle, samboer og barn som inngår i eierens husstand. Det vil være lite rimelig å forstå bestemmelsen slik at disse må bære bagasjen sin selv, mens eieren kan kjøre sin bagasje på snøscooter, eller at eieren må være med for at ektefelle, samboer eller barn skal kunne få transportert bagasje og utstyr til hytten. Jeg finner støtte for den forståelse som jeg her har lagt til grunn, i Rundskriv T-1/96 om lov om motorferdsel i utmark og vassdrag av 10. juni 1977 nr. 82, hvor det i punkt 7.3.1 i bemerkningene til § 5 bokstav c heter:

”Bestemmelsen skal dekke transportbehovet til private avsidesliggende hytter i områder der det ikke finnes tilfredsstillende muligheter til å leie transport. Det kan kun gis dispensasjon til hytteeier. Begrepet hytteeier må her anses å omfatte også eierens nærmeste familie, som ektefelle og barn. Andre enn disse, også slektninger, må i tilfelle søke om dispensasjon etter forskriftens § 6.”

- (27) Selv om uttalelsen ikke er klar, er det etter min mening mest naturlig å forstå den slik at eierens nærmeste familie ikke selv trenger å søke om dispensasjon, men er omfattet av dispensasjon som eieren måtte ha fått.
- (28) De beste grunner taler også for å forstå forskriften § 5 bokstav c slik at selve kjøringen kan utføres av andre. Det avgjørende er om kjøringen utføres etter oppdrag fra hytteeieren for å løse det transportbehov som er angitt i bestemmelsen. Myndighetenes kontrollbehov er tilfredsstilt ved at dispensasjonen må medbringes under transporten, se forskriften § 7.
- (29) Dommer **Oftedal Broch:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Indreberg.
- (30) Dommer **Tjomsland:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med annenvoterende, dommer Skoghøy.
- (31) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (32) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

A, født 00.00.1952, frifinnes.

Riktig utskrift bekreftes: